

KAKO SO OTROCI PRED POL STOLETJA PREŽIVLJALI POČITNICE?

Zgodbe z osnovnošolskih počitnic naših starih staršev

Raziskovalna naloga s področja etnologije

Avtorici: Lena Oberwalder Zupanc in Nea Podbevšek, 8. r.

Mentorica: Vilma Vrtačnik Merčun, prof. geogr.

Domžale, marec 2019

KAZALO

	Stran
1 UVOD	4
1.1 Cilji raziskave	4
1.2 Metode dela	4
1.3 Hipoteze	4
2 TEORETIČNI DEL	5
3 ZGODBE OSNOVNOŠOLSKIH POČITNIC NAŠIH STARIH STARŠEV ..	7
Zgodba št. 1 – OŠ v Kranju	7
Zgodba št. 2 – OŠ v Ljubljani	8
Zgodba št. 3 – OŠ v Hrastniku	9
Zgodba št. 4 – OŠ v Ljubljani	10
Zgodba št. 5 – OŠ v Črnomlju	10
Zgodba št. 6 – OŠ v Jaršah in Domžalah	10
Zgodba št. 7 – OŠ v BIH	11
Zgodba št. 8 – OŠ v BIH	11
Zgodba št. 9 – OŠ v Vodica	11
Zgodba št. 10 – OŠ v Dobu pri Domžalah	13
Zgodba št. 11 – OŠ na Rovah in v Kamniku	13
Zgodba št. 12 – OŠ na Rodici	14
Zgodba št. 13 – OŠ v Radomljah	14
Zgodba št. 14 – OŠ na Sladki Gori pri Šmarjah pri Jelšah	14
Zgodba št. 15 – OŠ v Dobu pri Domžalah	15
Zgodba št. 16 – OŠ v Domžalah	15
Zgodba št. 17 – OŠ v Domžalah	15
Zgodba št. 18 – OŠ v Kamniku	17
Zgodba št. 19 – OŠ v Domžalah	17
Zgodba št. 20 – OŠ v Ljubljani	17
4 SKUPNE UGOTOVITVE	18
4.1 kje in kdaj so hodili v osnovno šolo?	18
4.2 počitnice v osnovnošolskih letih	19
4.3 počitnice z družino na morju	21
4.4 počitnice v koloniji	22
4.5 počitnice pri sorodnikih	23
4.6 počitnice doma	25
4.7 počitnice drugje	26
4.8 Kaj je bilo sogovornikom najbolj všeč, kaj se jim je nenavadnega pripetilo?	27
5 RAZPRAVA IN PREVERJANJE HIPOTEZ	28
6 ZAKLJUČEK	32
7 LITERATURA IN VIRI	32

Fotografija na naslovni strani: raziskovanje na plaži, Ankaran, 1961, iz arhiva Barbare Kobe.

POVZETEK

Cilj najine raziskovalne naloge je bil ugotoviti, kako je generacija naših babic in dedkov v času svoje mladosti preživljala osnovnošolske počitnice. Takratne osnovnošolske počitnice sva želeli razvrstiti v različne tipe. Sestavili sva nekaj preprostih vprašanj in jih razdelili drugim mladim raziskovalcem in sošolcem, da so jih dali svojim babicam in dedkom. Dobili sva 20 odgovorov, ki sva jih analizirali, ugotovitve predstavlja v raziskovalni nalogi. Glavna ugotovitev je, da se je otrokom pred pol stoletja dogajalo veliko zanimivega, četudi niso imeli na voljo take tehnologije kot danes. Znali so se zabavati brez nje, predvsem pa so se veliko bolj kot danes družili med seboj. Nekoč so otroci veliko več pomagali doma ali pri sorodnikih, ali pa so bili celo zaposleni na počitniškem delu v tovarni. Kljub temu jim je ostalo dosti časa za druženje s prijatelji. Ugotavlja, da bi osnovnošolske počitnice naših dedkov in babic lahko delili v naslednje tipe: počitnice doma (90 % sogovornikov), počitnice pri sorodnikih (55 %), počitnice z družino na morju (35 %), počitnice v koloniji (20 %) in počitnice drugje (15 %). Poseben tip so enodnevni izleti po Sloveniji, na katere pa so hodili le redki (10 %). Na počitnicah z družino na morju jim je bilo najbolj všeč plavanje in kopanje, raziskovanje obale, zakopavanje v mivko, poslušanje tuje govorice ter igranje družabnih iger. Podobno je bilo na počitnicah v koloniji, dodali so le še prepevanje ter spoznavanje novih krajev. Na počitnicah pri sorodnikih jim je bilo najbolj všeč druženje, igranje, izleti v naravo, potepanja, kurjenje ognja, družabne igre, da so govorili drugo narečje in živeli na drugačen način. Doma jim je bilo v času počitnic najbolj všeč takrat, ko so bili prosti in so se lahko igrali razne igre, tudi igre z žogo, ko so se lahko potepali itd. Posebno prijetno pa je bilo kopanje oziroma plavanje v bazenih ali v rekah ter igre ob Kamniški Bistrici.

ZAHVALA

Zahvaljujemo se vsem mladim raziskovalcem, ki so sodelovali pri pridobivanju podatkov za to raziskovalno nalogo: Mihi Prajsu, Špeli Prajs, Luku Starčeviču, Jakobu Šeretu, Zorki Jeraj, Živi Hrovat, Petri Gotar in Niki Planinšek. Najlepša hvala tudi vsem njihovim babicam, dedkom in drugim, ki so nam zaupali svoje zgodbe o osnovnošolskih počitnicah. Hvala tudi profesorici Sabini Burkeljca za lektorski pregled naloge in mentorici za usmerjanje najinega raziskovanja.

1 UVOD

Počitnice v osnovni šoli so najlepši del vsakega šolskega leta, zato se nama je zdela to primerna tema za raziskovanje. Želeli sva ugotoviti, kako so osnovnošolske počitnice preživljali naše babice in dedki.

1.1 CILJI RAZISKAVE

Raziskovalno vprašanje: **Kako je generacija naših babic in dedkov v času svoje mladosti preživljala osnovnošolske počitnice?**

- Kam so odšli najpogosteje in za koliko časa?
- Kako so včasih potovali? S čim so potovali?
- Kateri so bili osnovni pripomočki, ki so jih vzeli s seboj?
- Kaj so tam počeli? S katerimi dejavnostmi so se ukvarjali?
- Kaj jim je bilo na počitnicah najbolj všeč?
- Ali se je način preživljanja počitnic razlikoval med otroki revnejših in bogatejših staršev?
- Katere tipe počitnic lahko ločimo v tem obdobju?

1.2 METODE DELA

Najino delo je potekalo po naslednjem zaporedju.

- a) Priprava na raziskovanje:
 - Oblikovanje ciljev raziskave in pisanje predvidevanj – hipotez.
 - Iskanje in pregledovanje literature o letovanjih ter izdelava teoretičnega dela.
- b) Raziskovalni del:
 - Sestavljanje vprašalnika in posredovanje le-tega našim babicam in dedkom.
 - Oblikovanje njihovih zgodb.
 - Obdelava njihovih odgovorov in pisanje ugotovitev.
 - Primerjava ugotovitev s hipotezami.
 - Zaključevanje raziskovalne naloge.
 - Pisanje preostalih delov raziskovalne naloge.

1.3 HIPOTEZE

- **Kako so otroci iz Domžal in okolice preživljali počitnice pred petdesetimi in več leti?**

Hipoteza: Otroci so preživljali počitnice na naslednje načine: odšli so k sorodnikom, z družino na morje, v kolonije na morje ali v gore, hodili so na enodnevne izlete v gore, hodili so na bližnje bazene. Če so bili med počitnicami doma, so se družili s prijatelji in se igrali športne ter družabne igre.

- **Kam so odšli najpogosteje in za koliko časa?**

Hipoteza: Najpogosteje so odšli v kolonijo na morje ali v gore. Odšli so za štiri do osem dni.

- **Kako so včasih potovali? S čim so potovali?**

Hipoteza: Na počitnice z družino na morje so najpogosteje potovali z osebnim avtomobilom, k sorodnikom pa tudi z drugimi prevoznimi sredstvi, kot sta vlak in avtobus. V bližnje kraje so potovali s kolesom.

- **Koliko prtljage so lahko vzeli s seboj? Kateri so bili osnovni pripomočki?**

Hipoteza: S seboj so vzeli največ dva kovčka. Osnovni pripomočki so bili: zobna ščetka in zobna pasta, oblačila, glavnik, obutev in kopalke. Več prtljage so potrebovali za počitnice na morju.

- **Kaj so tam počeli? S katerimi dejavnostmi so se ukvarjali?**

Hipoteza: Glavne dejavnosti na morju so bile: kopanje, igranje, kartanje, druženje, sončenje, telovadba in izleti ter sprehodi. Pri sorodnikih ali doma so bile pogoste naslednje dejavnosti: pomoč v gospodinjstvu ali na polju, kopanje na bazenih ali rekah, druženje s prijatelji in ogled bližnjih krajev.

- **Kaj jim je bilo na počitnicah najbolj všeč?**

Hipoteza: Najbolj jim je bilo všeč, da so počitnice preživljali s svojo družino in prijatelji.

- **Katere tipe počitnic lahko ločimo v tem obdobju?**

Hipoteza: Ločimo počitniške kolonije, počitnice z družino, počitnice pri sorodnikih in enodnevne izlete.

2 TEORETIČNI DEL

Najprej sva želeli razjasniti nekatere pojme. Slovar slovenskega knjižnega jezika nama je ponudil naslednje odgovore:

- **počitnice** -ítnc ž mn. (i) *čas med dvema šolskima letoma, polletjema, ko ni pouka, predavanj*: počitnice trajajo dva meseca; začele so se počitnice; v počitnicah, med počitnicami veliko potuje / poletne, zimske počitnice; // *dopust, oddih*: imeti, vzeti si tri tedne počitnic / oditi na počitnice; poceni počitnice v gorah¹
- **letovati** -újem nedov. (á û) publ. *preživljati letni dopust, počitnice (zunaj stalnega bivališča)*: letovati na morju, v planinah; letovati v svoji počitniški hišici / otroci iz Trbovelj letujejo letos na Gorenjskem²
- **letovanje** -a s (â) *glagolnik od letovati, npr.* odločil se je za dvotedensko letovanje;
- **letovišče** -a s (i) **1.** *kraj, primeren, ustrezno urejen za preživljanje letnega dopusta, počitnic / klimatsko, obmorsko, zimsko letovišče / zastar. prodati letovišče ob morju letoviško, počitniško hišico* **2.** *star. letni dopust, počitnice, letovanje*: iti na letovišče v toplice; biti na letovišču³

¹ SSKJ, http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=po%C4%8Ditnice&hs=1, 25. 9. 2018.

² SSKJ, <https://fran.si/130/sskj-slovar-slovenskega-knjiznega-jezika/3558184/letovati?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=letovati>, 25. 9. 2018.

³ SSKJ, http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=letovanje&hs=1, 25. 9. 2018.

- **kolonija** -e ž (î) zlasti prva leta po 1945 *organizirano preživljanje počitnic otrok in mladine*: organizirati kolonijo / iti v kolonijo / počitniška kolonija; zdravstvena kolonija⁴
- **turizem** -zma m (î) *pojavnost, da kdo potuje, začasno spremeni kraj bivanja zaradi oddiha, razvedrila*; domači, inozemski turizem / turizem narašča / avtomobilski, jahtni turizem; izletniški, nakupovalni, obmejni, zimski turizem / individualni turizem *pri katerem je organizator turist, skupina turistov, ne agencija*; kmečki turizem *pri katerem bivajo turisti pri kmetu, na kmetih*; kongresni turizem *v zvezi s kongresi, zborovanji // gospodarska dejavnost, ki se ukvarja z zadovoljevanjem potreb turistov, nudenjem uslug turistom*: / prehodni turizem, *ki se ukvarja s prehodnimi gosti*; stacionarni turizem, *za katerega je značilno daljše bivanje turistov v določenem kraju*⁵

VRSTE TURIZMA V SLOVENIJI V OBDOBJU PO DRUGI SVETOVNI VOJNI

V obdobju do začetka 60-ih let sta bili za Slovenijo značilni dve vrsti turizma: sindikalni turizem in izletništvo.

- **Sindikalni turizem** je bil po sodobnih definicijah najpomembnejša oblika socialnega turizma, ki je imel za cilj približati turizem tovarniškim in fizičnim delavcem, organizirali pa so ga tovarniški sindikati. S prehodom na nov gospodarski sistem leta 1992 so bili obrati zaprtega tipa, predvsem počitniški domovi, odpravljeni. Velik del počitniških domov je prevzelo komercialno gostinstvo ...
- Poleg prevladujočega sindikalnega turizma je v obdobju 1954–1962 turizem začel oživljati tudi **hotelski turizem**, namenjen predvsem tujim gostom.
- »**Weekend turizem**« je kljub tedaj še delovnim sobotam med Slovenci postajal vedno bolj priljubljen. (Delovne sobote so bile odpravljene 8. aprila 1965 s skrajšanjem delovnega tedna na 42 ur.)
- **Nizkocenovni turizem**: domači turisti, za katere je bila značilna počasna rast standarda, so se usmerili v **počitniške domove** in v cenejše kraje in **cenejše oblike turizma, kot so kamping, vikend hišice in zasebne sobe**.
- Privlačna turistična panoga je v petdesetih letih postal **zdraviliški turizem**, ki je bil sprva skoraj izključno namenjen delavcem v zdravstvene namene.
- Kot nosilci/ponudniki socialnega turizma so bile poleg sindikalnih organizacij podjetij tudi **dobrodelne organizacije**, kakršna je bila leta 1953 ustanovljena **Zveza prijateljev mladine Slovenije**. Izvajala je predvsem letovanja in prostočasne aktivnosti za otroke, zlasti v času počitnic, ter šole v naravi. Njihove programe že več kot šestdeset let označuje cenovna dostopnost, množičnost, usposobljeni prostovoljci, skrbno ravnanje in pridobivanje finančnih virov, občutljivost za socialno šibkejšo, lastne namestitvene zmogljivosti. Letovanja so bila organizirana kot **tabori, zdravstvene kolonije na morju in v hribih, pa tudi v tujini**.⁶

Tanja Arčon v svojem diplomskem delu z naslovom *Zgodovinski razvoj organiziranega letovanja otrok: letovanje primorskih otrok od začetka 20. stoletja dalje* loči:

- obmorska in višinska letovanja,
- počitnice v domačem okolju in dnevna letovanja in zimovanja,

⁴ SSKJ, <https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=kolonija>, 25. 9. 2018.

⁵ SSKJ, http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=turizem&hs=1, 25. 9. 2018.

⁶ Marta Rendla: *Razvoj in značilnosti turizma v Sloveniji v povojni Jugoslaviji*, zbornik Juhuhu, počitnice so tu«, *Letovanja otrok in družin v preteklosti*, zbornik strokovnih prispevkov za mentorje zgodovinskih krožkov, Ljubljana, ZPMS, 2018, str. 9–16.

- počitniška izmenjava otrok,
- zdravstvene kolonije in
- organizirana letovanja.

Pri obmorskih in višinskih letovanjih otrok preživi daljše obdobje (najpogosteje 7-14 dni) v skupini, ločen od staršev, pod vodstvom in varstvom vzgojitelja. Kot je zapisano v knjigi *Vesele in zdrave počitnice*⁷ otrok za določen čas spremeni okolje bivanja, ozračje, dnevni red in način prehrane.⁸

Počitnice v domačem okolju in dnevna letovanja so preprostejše in organizacijsko manj zahtevnejše oblike letovanj in zimovanj, ki so primerne za otroke vseh starostnih kategorij. Da jih bo deležno čim več otrok, je »treba organizirati več preprostih, cenejših, a vendar pestrih oblik vzgoje, varstva in rekreacije otrok«. ⁹ Ta oblika letovanj je še posebej primerna zato, ker je cenejša, z njo pa lahko dosežemo iste cilje kot na letovanju izven domačega kraja. Dejavnosti lahko organiziramo na igriščih, bazenih, prostorih društev in zvez, odidemo lahko tudi na izlete in pohode. Osnovni princip takih letovanj je, da otroci zvečer odidejo domov.

Počitniška izmenjava temelji na tem, da otroci preživijo nekaj časa pri sovrstnikih v drugem kraju v Sloveniji ali drugi državi in pokrajini. Včasih je bila bolj aktivna izmenjava podeželskih otrok z mestnimi in tistimi iz obmorskih krajev s tistimi iz notranjosti države. Organizacija takega načina letovanja je težja in zahtevnejša.¹⁰

3 ZGODBE Z OSNOVNOŠOLSKIH POČITNIC NAŠIH STARIH STARŠEV

Sestavili sva vprašalnik in ga dali vsem raziskovalcem v naši letošnji raziskovalni skupini, da so ga dali svojim babicam in dedkom. Ti so napisali odgovore, ki jih predstavljava spodaj. Žal so bili nekateri pri svojih opisih zelo skromni. Odgovore je prispevalo 20 naših starih staršev ter nekaj drugih, ki so približno enake starosti, kot naši stari starši.

Legenda: OŠ – osnovnošolsko šolanje

Zgodba št. 1 – OŠ v Kranju

V osnovno šolo sem hodila v obdobju od 1958 do 1966 v Kranju. Danes živim v Bohinjski Bistrici. Počitnice v času osnovne šole sem preživljala pri sorodnikih, v koloniji in doma.

S kolonijo sem odšla na morje dvakrat in sicer za 10 dni. Odšli smo v Fažano, potovali smo z avtobusom. Nastanjeni smo bili v šotoru. Tam smo plavali in se učili taborniških veščin. Največ sem se družila s prijatelji in njihovimi sosedi. V koloniji mi je bilo najbolj všeč druženje, plavanje in prepevanje. Tam sem doživela nekaj strašnega in sicer sem se zaradi

⁷ A. Čerin (ur.), *Vesele in zdrave počitnice*, Zveza prijateljev mladine Slovenije, Ljubljana, Delo, 1976

⁸ Tanja Arčon, *Zgodovinski razvoj organiziranega letovanja otrok: letovanje primorskih otrok od začetka 20. stoletja dalje*, diplomsko delo, Pedagoška fakulteta, oddelek za razredni pouk, Ljubljana, 2012, spletni vir: http://pefprints.pef.uni-lj.si/811/1/Tanja_Ar%C4%8Don_diplomsko_delo_april_2012.pdf, 2. 10. 2018.

⁹ A. Čerin, 1976, str. 6.

¹⁰ Tanja Arčon, 2012, spletni vir: http://pefprints.pef.uni-lj.si/811/1/Tanja_Ar%C4%8Don_diplomsko_delo_april_2012.pdf, 2. 10. 2018.

negotovosti in nezaupanja začela utapljati. Rešila me je prijateljica. Fotografij s kolonij nimam.

Vsako leto sem hodila na počitnice k sorodnikom. Običajno sem tam preživela od 14 do 21 počitniških dni. Hodila sem k sorodnikom v Laškem in Cerknem. K njim sem potovala z vlakom in z avtobusom. Stanovala sem pri teti in stricu. Tam sem pomagala pri delu v hiši, na polju in senožetih. Družila sem se s prijatelji in sorodniki. Najbolj všeč na tem počitnikovanju mi je bilo druženje in igra. Fotografij s počitnic pri sorodnikih nimam.

Počitnice doma sem preživljala tako, da sem pomagala staršem in se igrala. Družila sem se s sosedi. Najbolj všeč mi je bila igra s sosedi. Fotografij nimam.
(Dragica Mravlja, Bohinjska Bistrica)

Zgodba št. 2 – OŠ v Ljubljani

V osnovno šolo sem hodila v obdobju od 1963 do 1972 v Ljubljani (OŠ Zvonka Runka, Gasilska cesta 17, Ljubljana). Še danes živim v Ljubljani. Poletne počitnice v času osnovne šole sem preživljala z družino na morju, pri sorodnikih in doma, zimske pa na Veliki planini in v Ribnici.

Na morje z družino smo vsako leto odhajali v Ankaran. Potovali smo z osebnim avtomobilom. S seboj smo vzeli lopatke, kanglice, blazine, žoge in loparje za badminton. Nastanjeni smo bili v sindikalni vili. Tam smo se kopali in igrali. Na morju sem se največ družila s prijatelji in sorodniki. Vse na morju mi je bilo zelo všeč. Nenavadno pa je bilo, da je nekoč na plažo naplavilo mrtvega delfina. Z njim smo se lahko slikali. S počitnic na morju hranim več fotografij, npr. kako smo se zakopali v mivko in balinali s kamni.

Slika 1: Na obalo je naplavilo mrtvega delfina. Ankaran, 1961 (arhiv Barbare Kobe).

Slika 2: Igranje namiznega tenisa je bilo zelo priljubljeno, Pohorje, 1964 (arhiv Barbare Kobe).

Slika 3: Počitnice doma so izkoristili tudi za kotalkanje v Tivoliju. Ljubljana, 1960 (arhiv Barbare Kobe).

Slika 4: Počitnice v Tivoliju, Ljubljana, 1964 (arhiv Barbare Kobe).

Na počitnice k sorodnikom sem hodila v Črnomelj. Potovali smo z osebnim vozilom. Stanovali smo pri teti. S seboj smo vzeli tudi kopalke. Tam smo pasli krave, rabutali jabolka, pekli koruzo in se kopali v reki Dobličici. Največ sem se družila z bratranci. Najbolj so mi bili všeč skrivni izleti v naravo in kurjenje ognja. Pripetilo se mi je tudi kaj nenavadnega, npr. ko sem rabutala koruzo, me je zasačil lastnik in me zelo prestrašil. Fotografij s počitnic pri sorodnikih nimam.

Počitnice doma so bile zame v Ljubljani, kjer smo stanovali. Otroci smo se vozili s kolesom, se skrivali, lovili, se igrali zemljo krast, ristanc in pismo. V park Tivoli smo se hodili kotalkat. Družila sem se s prijatelji. Najbolj mi je bilo všeč, da smo bili svobodni, da smo bili otroci sami, brez staršev. Vsak dan se nam je zgodilo kaj razburljivega. Fotografij o tem pa nimam.

Na zimske počitnice smo odšli z osebnim avtomobilom na Veliko planino in v Ribnico. S seboj smo vzeli tudi smuči in palice. Nastanjeni smo bili v planinski koči. Tam smo s prijatelji in sorodniki smučali in se igrali. Nenavadni so bili naši padci v sneg (tudi desetkrat na dan) in štanfanje (teptanje snega s smučami). Fotografij s teh počitnic nimam.
(Barbara Kobe, Ljubljana)

Zgodba št. 3 – OŠ v Hrastniku

V osnovno šolo sem hodila v obdobju od 1957 do 1965 v Hrastniku (OŠ Ivana Cankarja). Danes živim v Krtini pri Domžalah. Počitnice v času osnovne šole sem preživljala z družino na morju, pri sorodnikih in doma.

Na morje z družino smo odšli vsako leto za deset dni. Preživljali smo jih na Rabu, Lošinju, v Fažani, Omišu in Crikvenici. Potovali smo z avtobusom in vlakom. S seboj smo vzeli zadosti obleke, pižame, kopalke, zobne ščetke itd. Nastanjeni smo bili v sindikalnih hišicah. Tam smo se s prijatelji kopali, družili, kartali in klepetali. Najbolj mi je bilo všeč raziskovanje obale in bližnjih mest. Nenavadno mi je bilo to, da smo si v puljski areni ogledali film. Ohranjenih imam nekaj črnobelih fotografij.

Na počitnice k sorodnikom sem odšla enkrat letno. Živelimo v Šibeniku in v Šentjurju pri Celju. Potovali smo z vlakom in z železniških postaj hodili peš do sorodnikov. S seboj smo vzeli obleko, opremo za spanje in osebno higieno. Nastanjeni smo bili v hiši sorodnikov.

Pomagali smo jim v gospodinjstvu in na kmetiji. Največ smo se družili z otroki. Najbolj všeč mi je bilo trganje sadja in košnja. Nenavadno mi je bilo, da smo odšli na Resevno (južno od Šentjurja), kjer so takrat še zidali planinsko kočo. S teh počitnic hranim fotografijo, ko smo z domačimi pri hiši.

Počitnice doma, v Hrastniku, sem preživljala s sosedovimi otroki. Dejavnosti, s katerimi sem se med počitnicami ukvarjala, so bile: igre, branje in obiski stare mame. Najbolj všeč pa mi je bilo igranje namiznega tenisa. Fotografij s počitnic nimam.

(Lucija Oberauner, Krtina pri Domžalah)

Zgodba št. 4 – OŠ v Ljubljani

Osnovno šolo sem obiskoval od leta 1953 do leta 1961 v Ljubljani (Spodnja Šiška, OŠ Zvonka Runka). Danes živim v Krtini pri Domžalah. Počitnice v času osnovne šole sem z družino preživljal na morju in pri sorodnikih.

Z družino smo na morje hodili vsako leto in sicer v Šibenik, kjer smo imeli tudi sorodnike. Potovali smo z vlakom in z ladjo. S seboj sem imel samo oblačila. Nastanjeni smo bili pri sorodnikih. Tam smo se kopali in družili z otroki. Najbolj všeč mi je bilo kopanje v morju. Fotografij s počitnic na morju nimam.

(Mario Prajs, Krtina pri Domžalah)

Zgodba št. 5 – OŠ v Črnomlju

Osnovno šolo sem obiskovala od leta 1954 do leta 1963 v Črnomlju (OŠ Mirana Jarca). Danes živim v Domžalah. Počitnice v času osnovne šole sem preživljala doma in pri sorodnikih.

Na počitnice k sorodnikom sem hodila vsako leto in sicer v Kočevje, Semič in Cerovec pri Šetjurju. K sorodnikom sem potovala z vlakom, s kolesom in peš. Nastanjena sem bila pri tetah in babicah. Ko smo bili v Kočevju, smo se kopali v reki Rinži in nabirali maline v Kočevskem rogu. Največ sem se družila z bratranci in sestričnimi. Zgodilo se je veliko nenavadnega, kar bi se našim vnukom danes zdelo neverjetno. Fotografij s počitnic pri sorodnikih nimam.

Počitnice doma, v Črnomlju, sem preživela največ skupaj s starši. Kopali smo se v reki Dobljčici, včasih pa tudi v Kolpi. Najbolj všeč mi je bilo, ko smo šli na izlet v gozdove. Fotografij s počitnic doma nimam.

(Ana Zupanek, Domžale)

Zgodba št. 6 – OŠ v Jaršah in Domžalah

Osnovno šolo sem obiskoval od leta 1953 do leta 1961 in sicer tri leta v Jaršah in pet let v Domžalah. Danes živim v Domžalah. Počitnice v času osnovne šole sem preživljal doma in pri sorodnikih, dvakrat sem odšel v kolonijo na morje, enkrat pa na taborjenje v okviru TVD Partizan.

Počitnice doma sem preživljal v Jaršah. Dvakrat po en mesec sem hodil delat v papirnico na Količevo. V papirnici sem dostavljal star papir do mlina. Pri malici sem se družil z vrstniki.

V kolonijo sem odšel dvakrat. Obakrat sem bil v koloniji po 10 dni. Prvič sem bil v koloniji v Makarski, drugič pa v Rovinju. Potovali smo z vlakom in ladjo. S seboj sem imel šotor. Postavili smo ga v gozdu ob morju. Glavni dejavnosti v koloniji sta bili telovadba in plavanje.

Družil sem se s člani TVD Partizan. Najbolj všeč mi je bilo plavanje. Nenavadno mi je bilo veslanje v čolnu. Fotografij nimam.

S sorodnikom sem odšel na počitnice za en teden v kraj Hallein v Avstriji. Potoval sem z vlakom. Nastanjen sem bil pri teti, očetovi sestri. Tam sem si ogledoval kraje in zanimivosti. Največ sem se družil s svojimi sorodniki. Najbolj mi je bila všeč Šenbruna pri Salzburgu. Žal s teh počitnikovanj nimam nobene fotografije.

Počitnice sem preživljal tudi na tečaju za vaditelja pri TVD Partizan Domžale. Na tečaju sem bil enkrat in sicer za 14 dni v Rovinju. Do tja sem potoval z vlakom. Nastanjeni smo bili v šotorih, ki so bili v taboru. Tam sem se učil in opravil izpit za vaditelja. Takrat se je zgodila nenavadna nesreča, saj je v hrib pri Železničarskem domu Rovinj strmoglavilo vojaško letalo. Fotografij s tega letovanja nimam.

(Janez Zupanek, Domžale)

Zgodba št. 7 – OŠ v BIH

Osnovno šolo sem obiskovala od leta 1957 do 1965 v kraju Osinja v Bosni in Hercegovini. Danes živim v Zagrebu. Počitnice v času osnovne šole sem vedno preživljala samo doma.

Počitnice sem preživljala doma v Osinji. V tem času smo delali na polju in obdelovali zemljo na kmetiji. Največ sem se družila s sošolci in vrstniki. Najbolj všeč so mi bile razne igre, ki smo se jih otroci takrat igrali. Fotografij nimam.

(Marica Starčević, Zagreb)

Zgodba št. 8 – OŠ v BIH

Osnovno šolo sem obiskoval od leta 1950 do 1954 v Pojezni v Bosni in Hercegovini. Danes živim v Zagrebu. Počitnice v času osnovne šole sem vedno preživljal samo doma.

V času počitnic smo doma, v Pojezni, delali na kmetiji, obdelovali zemljo in sadovnjak. Največ sem se družil s sosedi in sorodniki. Najbolj mi je bila všeč vzreja konj in hranjenje živali. Pri hiši smo imeli tudi mlin in tako sem bil tudi mlinar. Fotografij iz tega časa nimam.

(Bojan Starčević, Zagreb)

Zgodba št. 9 – OŠ v Vodicach

Osnovno šolo sem obiskovala od leta 1964 do 1972 v Vodicach. Danes živim v oklici Vodic. Počitnice v času osnovne šole sem preživljala z družino na morju, pri sorodnikih, v koloniji in doma.

Počitnice z družino na morju smo preživljali vsako leto za približno en teden dni.

Počitnikovali smo v Umagu, Zambratiji in Savudriji. Potovali smo s fičkom. S seboj smo imeli vedno kopalke, brisače, napihljive blazine, napihljive obroče in japanke. Nastanjeni smo bili v sindikalnih hišicah v Savudriji in Zambratiji in v Lekovem domu v Umagu. Glavna dejavnost na morju je bila seveda plavanje, pa sončenje in igranje na plaži, ob večerih pa sprehodi ob obali in igranje mini golfa. Največ sem se družila z bratoma in starši. Najbolj všeč mi je bilo raziskovanje obale, pa poslušanje tujih govoric (italijanska, nemška itd.), pa raziskovanje z masko in opazovanje morskih živali, kot so morske klobase in morski ježki. Všeč mi je bilo tudi plavanje na velike razdalje in sicer čez zaliv, kamor smo plavali z očetom. Zgodilo se je tudi nekaj nenavadnega. Moj mlajši brat je zaspal na blazini in valovi so ga odnesli iz Savudrije v Umag. Vsi člani družine smo ga cel večer iskali in bili v strahu zanj. V Umagu ga je našla policija. Žal fotografij s teh počitnikovanj nimam.

Počitnice pri sorodnikih so trajale nekaj dni, običajno tri do pet dni. Preživljala sem jih v Korpah nad Blagovico pri stari mami, na Duplici pri Kamniku, v Mengšu in v Šoštanju – povsod tam pri tetah in stricah. Potovali smo s fičkom, razen v bližnji Mengeš, kamor sem se peljala s kolesom. S seboj sem imela le nekaj oblačil. V Korpah sem spala v stari hiši in sicer v posebni kamri na podstrešju. Drugod so bile hiše novejše. V Korpah sem pomagala obirati maline (imeli so velik, ograjen vrt malin), pa pri žetvi, otroci smo se igrali okoli hiše, opazovala sem konje, krave, prašiče, gosi, pave, piščance, kokoši, kunce in čebele. Na Duplici in v Mengšu sem s sestričnami obiskovala sosede in njihove prijatelje ter z njimi igrala razne družabne igre. V Šoštanju sva s sestrično pogosto hodili na kopanje v bazen in v kino ter na razne obiske. Tam mi je bilo najbolj všeč narečje in drugačen način življenja. V Šoštanju sem ostala dlje časa, kakšen teden ali dva in v tem času sem se že malo navzela štajerskega narečja. Najbolj nenavadna v Korpah je bila žetev, ki je bila nekakšen praznik, saj so se žetve udeležili vsi odrasli otroci iz teh hiše (teh je bilo šest, med njimi tudi moja mama). Pred hlevom je bilo podolgovato korito, v katerega je stalno tekla voda. Tam smo se hodili odžejat. Na Duplici so sorodniki stanovali tik ob železniški progi in vlak je švigal mimo hiše vsak dan ob določenih urah. V Mengšu so sorodniki živeli tik ob cesti, zato je bil tam stalen hrup, ko pa so mimo vozili tovornjaki, se je tresla cela hiša. Nekaj fotografij s počitnic v Korpah (leta 1968) lahko vidite spodaj.

Sliki 5 in 6: Levo: idilična samotna kmetija Zajc v Korpah nad Blagovico. Desno: žetev, na vrhu hriba je samotna kmetija babice Marije Hudomal, poletje 1968 (arhiv Jožefe Vrtačnik).

Slika 7: Vilma Vrtačnik na počitnicah v Korpah pri babici in bratrancu Ivku Hudomalu, poletje 1968 (arhiv Jožefe Vrtačnik).

V koloniji sem bila samo enkrat in sicer v 5. ali 6. razredu za 10 dni. Bivali smo v nekem počitniškem domu v Fažani pri Pulju. Potovali smo z avtobusom iz Šiške. S seboj sem imela potovalko, v kateri so bile kopalke, brisače, japanke in nekaj oblačil. Tam smo vsak dan plavali, hodili na daljše ali krajše sprehode ter se igrali igre z žogo. Največ sem se družila s prijateljicami iz moje sobe. Najbolj mi je bilo všeč plavanje. V koloniji sem imela tudi veliko domotožje. Ko so me enkrat obiskali domači, bi šla najraje z njimi domov. Fotografij s kolonije nimam.

Počitnice doma sem preživljala v Šinkovem Turnu pri Vodicach. Nabirala sem borovnice in gobe, kopala sem se v Lekovem bazenu v Mengšu, kamor smo se otroci vozili s kolesi. Kopali smo se tudi v bližnjem umetnem jezeru, ki smo ga imenovali Bajer. V njem so živele pijavke, ki so se ti lahko prisesale na nogo in pile kri. Ko si to opazil, si jo odtrgal stran. Z bratoma in prijatelji sem pogosto igrala nogomet, badminton, razne družabne igre, ristanc, med dvema ognjema itd. Vozili smo se s kolesi in pekli krompir v naravi. Največ sem se družila s bratoma, večkrat pa so bile pri nas doma na počitnicah tudi moje sestrične. (Vilma Vrtačnik Merčun, Vodice)

Zgodba št. 10 – OŠ v Dobu pri Domžalah

Osnovno šolo sem obiskoval od leta 1942 do 1951 v Dobu. Danes živim v Radomljah.

Počitnice v času osnovne šole sem vedno preživljal samo doma, na Viru, Borova 4. Družil sem se s fanti iz okolice, s katerimi smo igrali nogomet. Najbolj všeč pa mi je bilo, ko smo se igrali ob reki Kamniški Bistrici. Ko sem hodil v nemško šolo, je bil za nas zelo vesel dogodek, ko so šolo požgali. Do konca vojne potem ni bilo pouka. Žal iz tega obdobja nimam nobenih fotografij.

(Miha Vrenjak, Žiče-Radomlje)

Zgodba št. 11 – OŠ na Rovah in v Kamniku

Osnovno šolo sem obiskovala od leta 1947 do 1955 in sicer 4 leta na Rovah, nato pa 4 leta v Kamniku. Danes živim v Radomljah.

Počitnice v času osnovne šole sem vedno preživljala samo doma v Žičah št. 4 pri Radomljah. Pomagala sem staršem na polju. Največ sem se družila z otroki na vasi. Igrali smo se razne otroške igre, kar mi je bilo tudi najbolj všeč. Najbolj nenavadno v času mojega šolanja je bilo to, da je leta 1952 zapadlo meter snega in da sem šla peš iz Kamnika v Žiče. Fotografij iz tega obdobja nimam.

(Milena Vrenjak, Žiče-Radomlje)

Zgodba št. 12 – OŠ na Rodici

Osnovno šolo sem obiskovala od leta 1971 do 1979 na Rodici. Danes z družino živim v Srednjih Jaršah. Počitnice v času osnovne šole sem preživljala z družino na morju in doma.

Z družino smo vsako leto odšli na morje za en dan. Odšli smo v Portorož. Potovali smo z avtobusom. S seboj smo vzeli kopalke in brisače. Tam smo plavali in se sončili. Vedno smo domov prišli opečeni od sonca. Najbolj všeč mi je bilo morje. Žal fotografij z morja nimam.

Počitnice doma sem preživljala večinoma na dvorišču. Pomagala sem staršem na njivi, s sestro sva se igrali z žogo in s punčkami, postavili sva si tudi preprost šotor. Med počitnicami mi je bil najbolj všeč takrat, ko sem bila prosta. S sestro sva večkrat prespali v šotoru. Igrali sva se »mamice«, večkrat pa so naju obiskovali tudi sosedovi otroci. Žal nimam nobenih fotografij.

(Barbara Planinšek, Srednje Jarše)

Zgodba št. 13 – OŠ v Radomljah

Osnovno šolo sem obiskovala od leta 1964 do 1972 v Radomljah. Danes živim na Viru. Osnovnošolske počitnice sem preživljala pri sorodnikih. Tam sem ostala cele počitnice.

K sorodnikom sem potovala s kolesom in z avtobusom. Tam sem se družila z drugimi otroki, s katerimi smo se igrali, pomagali pa smo tudi pri kmečkih opravilih. Najbolj všeč mi je bilo druženje in igranje z otroki. Fotografij s teh počitnikovanj nimam.

(Sonja Podboršek, Vir pri Domžalah)

Zgodba št. 14 – OŠ na Sladki Gori pri Šmarjah pri Jelšah

Osnovno šolo sem obiskovala od leta 1949 do leta 1957 in sicer na Sladki Gori pri Šmarjah pri Jelšah. Osnovnošolske počitnice sem preživljala doma in pri sorodnikih.

Počitnice pri sorodnikih: za en teden sem vsako drugo leto z vlakom odpotovala k teti in stricu v Zagreb. S seboj sem vzela le osebne potrebščine, oblačila, perilo itd. Nastanjena sem bila doma pri teti in stricu. Tam sem se družila s teto in stricem ter sosedmi. Hodili smo na sprehode in ogleda po mestu, obiskali smo živalski vrt in se vozili s tramvajem. Pomagala sem jim tudi v gospodinjstvu. Najbolj všeč mi je bilo v živalskem vrtu in to, da sem dobila novo obleko. Nenavadno je bilo to, da sem dobila malo kokoško, ki sem jo potem z vlakom peljala domov. Fotografij s teh počitnic nimam.

Počitnice doma sem preživljala v Polžanski Gorci pri Šmarjah pri Jelšah. Tam sem se družila z bratoma in sestrama, s sosedovimi otroki in drugimi vrstniki. Opravljali smo razna kmečka opravila, kot je bilo spravilo sena, krme za živali, žetev pšenice (ročno s srpom), pomagali smo staršem. Najbolj všeč mi je bilo, kadar smo bili prosti in smo se lahko igrali. Najbolj zanimivo mi je bilo, ko smo se igrali kino. Pozimi pa me je brat naučil skakati na smučarski skakalnici. Fotografij nimam.

(Elza Dobnik, Sladka Gora, Šmarje pri Jelšah)

Zgodba št. 15 – OŠ v Dobu pri Domžalah

Osnovno šolo sem obiskoval od leta 1952 do 1960 v Dobu in v Domžalah. Danes živim v Študi. Počitnice v času osnovne šole sem preživljal v koloniji in doma.

Počitnice doma sem preživljal na Viru pri Domžalah. Največ sem se družil s sosedi in prijatelji. Igrali smo nogomet, šah, plavali v Rači, v Kamniški Bistrici in v bazenu. Najbolj mi je bilo všeč igranje nogometa. Najbolj nenavaden dogodek, ki se mi je zgodil v tem času, je bil, ko je moja učiteljica padla v kanal in sem jo rešil. Fotografij nimam.

Na počitnice v kolonijo sem odšel samo enkrat. Odšli smo v Trento. Potovali smo z avtobusom in vlakom. Osnovni pripomočki, ki sem jih vzel s seboj, so bila oblačila in žoga. Nastanjeni smo bili v počitniškemu domu. Hodili smo v okoliške kraje, v gore, k izviru Soče ter igrali igre z žogo, predvsem rokomet in nogomet. Igrali smo tudi šah. Največ sem se družil s prijatelji. Najbolj všeč mi je bilo spoznavanje novih krajev. Najbolj nenavaden dogodek je bil, ko sem med igranjem nogometa padel na skalo. Fotografij s kolonije nimam.
(Jože Zupanc, Študa, Domžale)

Zgodba št. 16 – OŠ v Domžalah

Osnovno šolo sem obiskovala od leta 1951 do 1959 v Domžalah. Danes živim v Študi.

Počitnice v času osnovne šole sem vedno preživljala le doma, v Študi. Družila sem se z otroki s cele vasi. Igrali smo se razne igre in se kopali v Kamniški Bistrici. V času počitnic sem tudi pomagala staršem, kuhala sem in pletla. Najbolj mi je bilo všeč potepanje. Najbolj nenavadno je bilo to, da sem se skregala s prijateljem in ga porinila v Mlinščico. Žal iz tega obdobja nimam nobenih fotografij.
(Marija Zupanc, Študa, Domžale)

Zgodba št. 17 – OŠ v Domžalah

Osnovno šolo sem obiskovala od leta 1966 do 1974 v Domžalah (OŠ Venclja Perka), kjer sem tudi rojena. Danes živim v Zgornjih Stranjah. Osnovnošolske počitnice sem preživljala z družino na morju, pri sorodnikih, na Veliki planini in doma.

Z družino smo odhajali vsako leto na morje, kjer smo uživali v enotedenskem dopustu. Dopust smo preživljali v obmorskem kraju Umag, v sindikalnem domu tovarne Induplati Jarše. Tja in nazaj smo potovali z osebnim avtomobilom. Na počitnicah na morju smo se otroci iz sindikalnega doma igrali razne igre, se lovili, skrivali, predvsem pa plavali in hodili na pohode. Največ sem se družila z vrstniki iz sindikalnega doma, v katerem smo prebivali. Najbolj mi je bilo všeč plavanje in igranje družabnih iger v morju in na kopnem. S počitnic hranim kar nekaj slik plavanja v morju.

Slika 8: Jelka Urbanija z bratom Vitom v Umagu, julija 1969
(arhiv Jelke Potočnik).

Na počitnice k sorodnikom sem odšla vsako leto dvakrat, vedno za en teden. Prebivala sem pri sorodnikih v Moravčah in Kamniku. Potovali smo z osebnim avtomobilom. Nastanjena sem bila pri tetah in njenih družinah. Tam smo se otroci igrali razne igre, pomagali smo odraslim pri delu na travniku in na polju. Največ sem se družila z bratranci, sestričnimi in njihovimi sosedovimi otroci. Najbolj mi je bilo všeč druženje, potepanje in razne družabne igre. Najbolj nenavadni pa so bili otroški padci.

Počitnice doma sem preživljala v Domžalah. Brala sem knjige, obirala ribez in pomagala pri domačih opravilih. Največ sem se družila z bratom in sosedovimi otroki. Najbolj mi je bilo všeč, ko smo se s sosedovimi otroki lovili in se skrivali po kupih sena na velikem travniku.

Počitnice sem zelo rada preživljala tudi na Veliki planini. Tam smo bivali en teden in sicer v planinskem sindikalnem domu na Mali planini, v Jarškem domu. Na planini sem se največ družila z bratom in starši, pa tudi z otroci, ki so prišli ali bili v Jarškem domu. Na planini smo bili skoraj ves čas zunaj na zraku, se lovili, opazovali in nabirali cvetje za čaj, plezali po skalah in skakali naokoli ter gledali in božali živino, ki se je na planini pasla v poletnem času. Na planini mi je bilo najbolj všeč vdihavanje svežega gorskega zraka, nabiranje planinskih rož za čaje ter tekanje in lovljenje po mehki travnati preprogi. Kljub otroški živahnosti in razposajenosti se nam, otrokom, ni nič zgodilo.

Slika 9: Jelka Urbanija z bratom Vitom na Zelenem robu, Velika planina avgusta 1971. Skrajno levo z rutko je njena mama Judita
(arhiv Jelke Potočnik).

Slika 10: Jelka Urbanija z bratom Vitom in mamo Judito Urbanija, avgust 1971 na Mali planini. Bili so na enotedenskem dopustu (arhiv Jelke Potočnik).

Z družino smo zelo veliko hodili tudi na enodnevne izlete po Sloveniji. Obiskali smo Vršič, Tamar, Kranjsko Goro, Bled, Bohinj, Logarsko dolino, Veliko, Malo in Gojsko planino, Rogaško Slatino, Laško in še več drugih krajev. Kot osnovnošolski otrok sem imela zelo lepe počitnice in sem videla veliko lepih krajev po Sloveniji.
(Jelka Potočnik, Zgornje Stranje)

Zgodba št. 18 – OŠ v Kamniku

Osnovno šolo sem obiskovala od leta 1964 do 1972 v Kamniku, kjer bivam še danes. Osnovnošolske počitnice sem vsako leto preživljala z družino na morju ter doma.

Z družino smo se na morje odpravili z avtom. Počitnice smo preživljali v Omišu in v Savudriji. Nastanjeni smo bili v privatnih apartmajih. Tam smo plavali, hodili na sprehode in na izlete. Družila sem se predvsem z družinskimi člani in prijatelji. Najbolj mi je bilo všeč plavanje. S tega obdobja imam ohranjenih kar nekaj fotografij.

Preostali del počitnic sem preživljala doma, v Kamniku, predvsem na dvorišču pred hišo. Večinoma sem se igrala s prijatelji, plezali smo po drevesih, se skrivali, lovili, igrali zemljo krast, med dvema ognjema in druge igre. Rada sem brala knjige. Najbolj všeč mi je bilo kopanje oz. plavanje in igre z žogo. Fotografij s počitnic doma nimam.

S starši sem hodila tudi na razne enodnevne izlete, na kopanje in na obiske k sorodnikom.
(Eva Blatnik, Kamnik)

Zgodba št. 19 – OŠ v Domžalah

Osnovno šolo sem obiskovala v letih od 1961 do 1969 v Domžalah (danes OŠ Venclja Perka). Danes prebivam na Viru pri Domžalah.

Počitnice sem vedno preživljala samo doma. S sošolci in sošolkami sem med počitnicami hodila na bazen, igrali smo se različne igre (kartali, človek ne jezi se, šah itd.). Najbolj pa mi je bilo všeč plavanje na bazenu.
(Marjanca Podbevšek, Vir pri Domžalah)

Zgodba št. 20 – OŠ v Ljubljani

Osnovno šolo sem obiskovala od leta 1966 do 1974 v Ljubljani, danes pa živim v Domžalah. Počitnice v času osnovnošolskih dni sem preživljala pri stari mami.

Enkrat in edinkrat se mi je v obdobju osnovne šole ponudila priložnost iti na morje s kolonijo, vendar sem tik pred odhodom začela bruhati in dobila zelo visoko vročino, zato je šla v kolonijo samo sestra. Še danes se spomnim, kako zelo mi je bilo hudo, ker sem bila prikrajšana za to enkratno priložnost. Ko sem ozdravela, sem šla spet na počitnice k stari mami.

Na počitnice k stari mami sem hodila vsako leto za ves poletni čas. Stara mama je živela v vasi Lastnič v Občini Podčetrtek. K njej smo potovali z vlakom in z avtobusom, zadnji del pa smo hodili peš. Živelimo v zelo majhni hiši moje stare mame, ki je imela samo eno malo večjo sobo, majhno kuhinjo in še manjšo vežo. Pravzaprav bi težko rekla, da so bile to prave počitnice, saj sem večino časa pomagala stari mami pri opravljanju raznih kmečkih opravil, ki jih je bilo potrebno v tistem času narediti na polju in travnikih. Pasla sem tudi kravo, krmila kokoši, pobirala jajčka in prinašala vodo iz približno pol ure oddaljenega vodnjaka. V hiši starih staršev vodovoda namreč še niso imeli in tako ni bilo ne kopalnice, niti stranišča. S

staro mamo sem šla občasno tudi v trgovino, do katere sva morali pešačiti eno uro, ob nedeljah pa v cerkev k maši, do katere je bilo pol ure hoda.

Največ sem se družila s staro mamo in z leto dni mlajšo sestro, na paši pa s tremi sosedovimi dekleti, ki so bila edini otroci daleč naokoli. Tako kot jaz so tudi one morale pomagati pri vseh kmečkih opravilih. Kljub temu, da je bila pot do trgovine v vročih poletnih dneh dolga in naporna, sem šla zelo rada s staro mamo. Od denarja, ki ga je dobila od prodanih jajčk, mi je namreč kupila kakšen bombon.

Enkrat sva tako kot vsak dan proti večeru šli s staro mamo napojit kravo in spotoma še po vodo za nas. Precejšen del poti sva šli skupaj, potem pa je stara mama šla levo do vode, kjer se je pojila krava, jaz pa sem šla z vedrom za vodo desno proti vodnjaku. Naenkrat sem zaslišala po tleh neko šumenje in obstala, vendar videla nisem ničesar, zato sem odhitela naprej. Po nekaj korakih sem ponovno zaslišala šum in takrat sem zagledala kačo. Vsa prestrašena sem pričela vpiti in ob divjem razbijanju srca tekla ven iz gozda. Spotoma sem nekje odvrгла tudi vedro, tako da je stara mama poleg tega, da je šla sama nazaj po vodo, morala pred tem najti vedro. Od takrat sem se za dalj časa rešila te naloge, saj me nihče ni mogel prepričati, da na tej poti ni kač in da se mi je to samo zdelo.

Žal nimam nobenih fotografij iz tistega časa.

(Jožica Živanovič, Domžale)

4 SKUPNE UGOTOVITVE

Da bi imeli čim boljši pregled nad vsemi pridobljenimi podatki, sva odgovore strnili v preglednice.

4.1 KJE IN KDAJ SO HODILI V OSNOVNO ŠOLO?

Preglednica 1: Kje in kdaj so hodili v osnovno šolo ter kje bivajo danes?

Zgodba	Kraj OŠ	Obdobje OŠ	Kraj bivanja danes
1	Kranj	1958 – 1966	Bohinjska Bistrica
2	Ljubljana	1963-1972	Ljubljana
3	Hrastnik	1957-1965	Krtina pri Domžalah
4	Ljubljana	1953-1961	Krtina pri Domžalah
5	Črnomelj	1954-1963	Domžale
6	Domžale	1953-1961	Domžale
7	Osinja (BIH)	1957-1965	Zagreb
8	Pojezna (BIH)	1950-1954	Zagreb
9	Vodice	1964-1972	Vodice
10	Dob	1942-1951	Radomlje
11	Rova (4 leta), Kamnik	1947-1955	Radomlje
12	Rodica	1971-1979	Srednje Jarše
13	Radomlje	1964-1972	Vir
14	Sladka Gora, Šmarje pri Jelšah	1949-1957	Sladka Gora, Šmarje pri Jelšah
15	Domžale	1952-1960	Študa
16	Domžale	1951-1959	Študa
17	Domžale	1966-1974	Zgornje Stranje
18	Kamnik	1964-1972	Kamnik
19	Domžale	1961-1969	Vir pri Domžalah
20	Ljubljana	1966-1974	Domžale

Kdaj so hodili v osnovno šolo?

Obdobje	Število
1942-1945	1
1946-1950	3
1951-1955	5
1956-1960	3
1961-1965	5
1966-1970	2
1971-1975	1

Večina naših sogovornikov je osnovno šolo začela obiskovati v času od 1946 do 1965 (16), kar pomeni, da so danes stari od 61 do 80 let. Najstarejši je obiskoval osnovno šolo že med drugo svetovno vojno (1942, Dob), najmlajša sogovornica pa leta 1971 (Rodica).

Kje bivajo danes?

Območje	Število
Domžale in okolica	12
Kamnik in okolica	2
Vodice	1
Ljubljana	1
Bohinj	1
Šmarje pri Jelšah	1
Zagreb	2

Večina je danes doma v Domžalah in okolici. Ker smo se pogovarjali predvsem z babicami in dedki, so nekateri tudi iz drugih krajev. Dva živita izven Slovenije, v Zagrebu.

Kam so hodili v osnovno šolo?

Območje	Število
Domžale in okolica	8
Kamnik in okolica	2
Kranj	1
Vodice	1
Hrastnik	1
Ljubljana	3
Šmarje pri Jelšah	1
Črnomelj	1
Osinja, Pojezna, BIH	2

Nekateri naši sogovorniki so s poroko spremenili kraj bivanja, zato se kraj osnovne šole ne ujema z današnjim krajem bivanja. Ugotavljava, da jih je 12 obiskovalo osnovno šolo v Domžalah in okolici, od Vodice in Kamnika, ostali pa v Ljubljani in v bolj oddaljenih krajih. Dva stara starša sta jo obiskovala v Bosni in Hercegovini, danes pa živita v Zagrebu.

4.2 POČITNICE V OSNOVNOŠOLSKIH LETIH

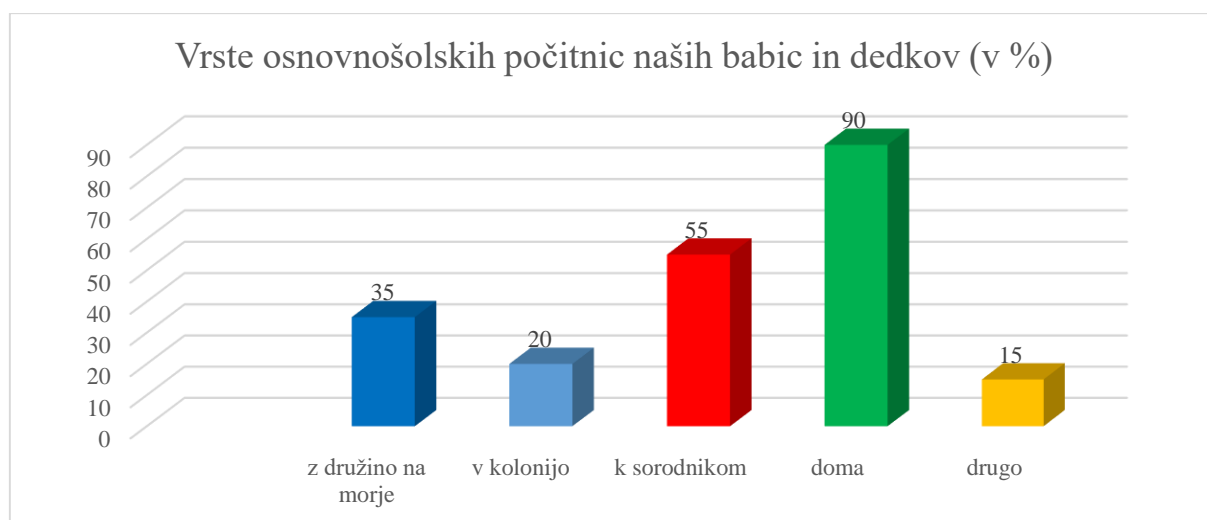
Preglednica 2: Vrste počitnic v času osnovne šole

Zgodba	Kraj OŠ	Obdobje	Z družino na morje	V kolonijo na morje	K sorodnikom	Drugo
1	Kranj	1958-1966	-	x	x	-
2	Ljubljana	1963-1972	x	-	x	x
3	Hrastnik	1957-1965	x	-	x	-
4	Ljubljana	1953-1961	x	-	x	-
5	Črnomelj	1954-1963	-	-	x	-
6	Domžale	1953-1961	-	x	x	x
7	Osinja (BIH)	1957-1965	-	-	-	-

8	Pojezna (BIH)	1950-1954	-	-	-	-
9	Vodice	1964-1972	x	x	x	-
10	Dob	1942-1951	-	-	-	-
11	Rova, Kamnik	1947-1955	-	-	-	-
12	Rodica	1971-1979	x	-	-	-
13	Radomlje	1964-1972	-	-	x	-
14	Sladka Gora, Šmarje pri Jelšah	1949-1957	-	-	x	-
15	Domžale	1952-1960	-	-	-	x
16	Domžale	1951-1959	-	-	-	-
17	Domžale	1966-1974	x	-	x	x
18	Kamnik	1964-1972	x	-	-	x
19	Domžale	1961-1969	-	-	-	-
20	Ljubljana	1966-1974	-	-	x	-

VRSTE POČITNIC

Vrste počitnic	Število	Odstotek
z družino na morje	7	35 %
v kolonijo	4	20 %
k sorodnikom	11	55 %
doma	18	90 %
drugo	3	15 %

Večina sogovornikov je počitnice preživljala doma (90 %), razen dveh, ki sta jih preživela pri sorodnikih. Dobra polovica vseh sogovornikov (55 %) je počitnice preživljala pri sorodnikih, veliko (35 %) pa jih je hodilo z družino na morje. Bolj redki so odšli v kolonijo (20 %, večinoma na morje) ali pa so počitnice preživljali drugje (15 %).

4.3 POČITNICE Z DRUŽINO NA MORJU

Preglednica 3: Kam so hodili z družino na morje, s katerim prevoznim sredstvom, koliko časa so tam bivali, kje so bili nastanjeni in s katerimi dejavnostmi so se tam ukvarjali?

Zg.	Kraj OŠ	Obdobje	Kraj	Prevozno sredstvo	Pripomočki	Nastanitve	Dolžina bivanja	Dejavnosti
2	Ljubljana	1963-1972	Ankaran	osebno vozilo	kanglice, blazine, žoge, badminton	sindikalna vila	vsako leto	kopanje, igranje
3	Hrastnik	1957-1965	Rab, Lošinj, Fažana, Omiš, Crikvenica	avtobus ali vlak	obleke, pižame, kopalke, zobne ščetke	sindikalne hišice	10 dni	kopanje, kartanje, klepetanje
4	Ljubljana	1953-1961	Šibenik	vlak ali ladja	oblačila	pri sorodnikih	...	kopanje, druženje z otroci
9	Vodice	1964-1972	Umag, Zambratija, Savudrija	fičko	kopalke, brisače, japanke, napihljive blazine	hišice, lekovi doma v umagu	7 dni	plavanje, sončenje, sprehajanje, igranje mini-golfa
12	Rodica	1971-1979	Portorož	avtobus	kopalke, brisače	/	1 dan,	plavanje, sončenje
17	Domžale	1966-1974	Umag	osebni avtomobil	-	sindikalni dom tovarne induplati	7 dni	igranje iger, lovljenje, skrivanje, plavanje, pohodi
18	Kamnik	1964-1972	Omiš, Savudrija	osebni avtomobil	-	privatni apartmaji	...	plavanje, izleti, sprehodi

Kraj bivanja na morju	Število odg.
Ankaran	1
Portorož	1
Umag	2
Zambratija	1
Savudrija	2
Crikvenica	1
Šibenik	1
Rab	1
Lošinj	1
Omiš	2

Dva sogovornika sta počitnice z družino na morju preživljala na slovenski obali, ostali pa na Hrvaškem. Pet jih je bilo v Istri, dva na Kvarnerju, štirje pa na otokih.

Dolžina bivanja na morju	Število
10 dni	1
7 dni	2
1 dan	1
ni podatka	3

Podatki o dolžini bivanja so pomanjkljivi. Večina tistih, k je na to vprašanje odgovorila, je ostala na morju sedem dni ali več, le ena sogovornica je odhajala z družino na morje samo za en dan.

<i>Prevoz na morje</i>	<i>Število</i>
osebni avtomobil	4
avtobus	1
vlak, ladja	1
avtobus, vlak	1

Večina jih je potovala z osebnim avtomobilom, ostali pa kombinirano z avtobusom, vlakom ali ladjo.

<i>Dejavnosti na morju</i>	<i>Število</i>
plavanje, kopanje	7
igranje	5
sončenje	2
sprehodi, pohodi	3

Glavna dejavnost je bilo plavanje oz. kopanje v morju, kar je bilo tudi vsem najbolj všeč. Druge dejavnosti so bile še igranje, sončenje, sprehodi in pohodi.

<i>Nastanitev na morju</i>	<i>Število</i>
sindikalna vila, dom, hišica	4
pri sorodnikih	1
privatni apartmaji	1
ni podatka	1

Večina jih je bila nastanjenih v sindikalnih vilah, domovih ali hišicah, eden je bival pri sorodnikih, ena pa v privatnih apartmajih.

4.4 POČITNICE V KOLONIJI

Preglednica 4: Kam so odhajali v kolonijo na morje, s katerim prevoznim sredstvom, koliko časa so tam bivali, kje so bili nastanjeni in s katerimi dejavnostmi so se tam ukvarjali?

<i>Zg.</i>	<i>Kraj OŠ</i>	<i>Obdobje</i>	<i>Kraj</i>	<i>Dolžina bivanja</i>	<i>Prevozno sredstvo</i>	<i>Nastanitev</i>	<i>Dejavnosti</i>
1	Kranj	1958-1966	Fažana	2 x za 10 dni	avtobus	šotor	plavanje, taborniške večerine
6	Domžale	1953-1961	Makarska, Rovinj	2x za 10 dni	ladja, vlak	šotor ob gozdu ali morju	telovadba, plavanje
9	Vodice	1964-1972	Fažana pri Pulju	10 dni	avtobus	počitniški dom	plavanje, pohodi, igre z žogo
15	Dob	1952-1960	Trenta	ni pod.	avtobus, vlak	počitniški dom	pohodi v gore in okoliške kraje, rokomet, nogomet, šah

<i>Kraj kolonije</i>	<i>Število</i>
Fažana	2
Rovinj	1
Makarska	1
Trenta	1

Štirje sogovorniki so se udeležili tudi kolonij, od tega trije na morju (v Fažani, Rovinju in v Makarski) in eden v Trenti.

<i>Dolžina bivanja v koloniji</i>	<i>Število</i>
10 dni	3
ni podatka	1

V koloniji so bivali deset dni.

<i>Prevoz v kolonijo</i>	<i>Število</i>
avtobus	3
ladja	1
vlak	2

Potovali so z javnimi prevoznimi sredstvi in sicer večinoma z avtobusom, eden tudi z ladjo in dva z vlakom.

<i>Nastanitev kolonije</i>	<i>Število</i>
šotor	2
počitniški dom	2

Pol jih je bilo nastanjenih v šotorih, in pol v počitniških domovih.

<i>Dejavnosti v koloniji</i>	<i>Število</i>
plavanje	3
taborniške veščine	1
telovadba, igre	3
pohodi	2

Poleg plavanja so se ukvarjali s telovadbo in igrami z žogo, pohodi in taborniškimi veščinami.

4.5 POČITNICE PRI SORODNIKI

Preglednica 5: Kam so odhajali na počitnice k sorodnikom, s katerim prevoznim sredstvom, koliko časa so tam bivali, s kom so se družili in s katerimi dejavnostmi so se tam ukvarjali?

<i>Zg.</i>	<i>Kraj OŠ</i>	<i>Obdobje</i>	<i>Dolžina bivanja</i>	<i>Prevozno sredstvo</i>	<i>Kraj</i>	<i>Sorodniki in družba</i>	<i>Dejavnosti</i>
1	Kranj	1958-1966	14-21 dni	vlak ali avtobus	Laško, Cerkno	teta, stric, prijatelji	delo v hiši, na polju in senožetih
2	Ljubljana	1963-1972		osebno vozilo	Črnomelj	teta, bratraci	rabutanje jabolk, pasenje krav, pečenje koruze, kopanje v reki Dobličici
3	Hrastnik	1957-1965	1x letno	vlak	Šibenik, Šentjur pri Celju		Pomoč v gospodinjstvu in na kmetiji, trganje sadja, košnja
4	Ljubljana	1953-1961		vlak ali ladja	Šibenik		kopanje, druženje z otroci
5	Črnomelj	1954-1963	vsako leto	vlak ali kolo ali peš	Kočevje, Semič, Cerovec pri Šentjurju	tete, babice	kopanje v reki Rinži, nabiranje malin v Kočevskem rogu
6	Domžale	1953-1961	1x na teden	vlak	Hallein-Avstrija	teta, sorodniki	ogled krajev (Šenburna), zanimivosti
9	Vodice	1964-1972	3-5 dni	fičko, kolo, peš	Korpe nad Blagovico,	sestrične, sosedi,	obiranje malin, pomoč pri žetvi, opazovanje

Kako so otroci pred pol stoletja preživljali osnovnošolske počitnice?

					Duplica pri Kamniku, Mengeš, Šoštanj	prijatelji, bratranca	živali, kopanje na bazenu, kino, družabne igre
13	Radomlje	1964-1972	cele počitnice	kolo, avtobus		sorodniki, otroci	druženje z otroki, pomoč pri kmečkih opravilih
14	Sladka Gora, Šmarje pri Jelšah	1949-1957	1 teden, vsako drugo leto	vlak	Zagreb	teta, stric, sosedi	sprehodi, ogledi mesta, obisk živalskega vrta, vožnja s tramvajem, pomoč v gospodinjstvu
17	Domžale	1966-1974	vsako leto 2x, za 1 teden	osebni avtomobil	Moravče, Kamnik	teta, sorodniki, bratranca, sestrične	igranje iger, pomoč na travniku in polju, potepanje
20	Ljubljana	1966-1974	vsako leto, celo poletje	vlak, avtobus in peš	Lastnič, Občina Podčetrtek	stara mama, sestra, tri sosedove deklice	delo na polju, krmljenje živali, hoja po vodo, hoja v trgovino

<i>Kraj počitnikovanja pri sorodnikih</i>	<i>Število</i>
Kamnik in okolica	2
Mengeš	1
Moravče	1
Korpe nad Blagovico	1
Šentjur in okolica	2
Šoštanj	1
Laško	1
Cerkno	1
Črnomelj	1
Kočevo	1
Lastnič (Občina Podčetrtek)	1
Semič	1
Zagreb	1
Šibenik	2
Hallein - Avstrija	1

Največ sogovornikov (11) je hodilo na počitnice k sorodnikom. Hodili so v okolico Domžal (Kamnik, Mengeš, Moravče, Blagovica) in v druge kraje po Sloveniji, pa tudi v tri kraje izven Slovenije (v Zagreb in Šibenik na Hrvaškem ter v Hallein v Avstrijo).

<i>Dolžina bivanja pri sorodnikih</i>	<i>Število</i>
3-5 dni	1
14-21 dni	2
cele počitnice	2
7 dni vsako drugo leto	1
vsako leto (ni podatka)	3

Večina je odšla k sorodnikom vsako leto, za tri ali več dni, dva pa za cele počitnice.

<i>Prevoz k sorodnikom</i>	<i>Število</i>
osebno vozilo	3
avtobus	3
vlak	7
kolo	3
peš	3
ladja	1

Potovali so na zelo različne načine, največ pa z vlakom, večkrat pa tudi kombinirano: z vlakom, avtobusom in še peš, npr. v Lastnič v Občini Podčetrtek, ob slovensko-hrvaški meji.

<i>Dejavnosti pri sorodnikih</i>	<i>Število</i>
pomoč v hiši, pri gospodinjstvu	3
pomoč na polju, kmetiji, na paši	7
druženje (rabutanje jabolk, pečenje koruze, kino, družabne igre, potepanje)	5
kopanje	3
obiranje sadja	3
ogled krajev, znamenitosti	2
sprehodi	1
hoja po vodo in v oddaljeno trgovino	1

Če so odšli na kmetijo, so pomagali sorodnikom pri delu na polju, krmili so živali, pasli kravo, če pa so odšli v mestno okolje, so pomagali v gospodinjstvu. Ena od sogovornic je s staro mamo hodila k pol ure oddaljenemu studentu in v uro oddaljeno trgovino. Z vrstniki, večinoma z bratranci in sestričnami, so se družili na različne načine: kopanje, rabutanje koruze, kino, družabne igre in potepanje. Če so odšli k sorodnikom v mesto, so hodili na ogledovanje krajev in znamenitosti.

4.6 POČITNICE DOMA

Preglednica 6: S kom so se družili in s katerimi dejavnostmi so se tam ukvarjali v času, ko so počitnice preživljali doma?

<i>Zg.</i>	<i>Kraj OŠ</i>	<i>Obdobje</i>	<i>Dejavnosti</i>	<i>Družba</i>
1	Kranj	1958-1966	pomoč staršem, igre	sosedi
2	Ljubljana	1963-1972	vožnja s kolesi, skrivalnice, lovljenje, ristanc, pismo	prijatelji
3	Hrastnik	1957-1965	igre, branje, obiski stare mame	sosedi
5	Črnomelj	1954-1963	kopanje v reki Dobljici in Kolpi, izleti v gozdove	starši
6	Domžale	1953-1961	delo v papirnici	vrstniki
7	Osinja (BIH)	1957-1965	obdelovanje kmetije in polj	sošolci, vrstniki
8	Pojezna	1950-1954	obdelovanje kmetije, sadovnjakov	sosedi, sorodniki
9	Vodice	1964-1972	nabiranje borovnic, gob, kopanje v jezeru, nogomet, badbinton, družabne igre, ristanc, vožnja s kolesi	brat, sestrična
10	Dob	1942-1951	druženje s fanti iz okolice, igranje nogometa, igranje ob Kamniški Bistrici	prijatelji
11	Rova, Kamnik	1947-1955	pomoč staršem na polju, druženje z otroki iz vasi, otroške igre	prijatelji, sosedi
12	Rodica	1971-1979	pomoč staršem na njivi, igra s punčkami in žogo s sestro, postavitve šotorov, obiski sosedovih otrok	sestra, starši, sosedi
14	Sladka Gora, Šmarje pri Jelšah	1949-1957	druženje s prijatelji, kmečka opravila (spravilo sena, krme za živali, žetev pšenice s koso), pomoč staršem	brat, sestra, starši, sosedi, vrstniki
15	Domžale	1952-1960	plavanje v Rači, Kamniški Bistrici, bazenu, igranje nogometa, šah	prijatelji, sosedi
16	Domžale	1951-1959	igre, pomoč staršem, kuhanje, pletenje, kopanje v Kamniški Bistrici, potepanje	sosedi, cela vas
17	Domžale	1966-1974	branje knjig, obiranje ribeza, pomoč pri domačih opravilih, lovljenje in skrivanje na kupih sena	brat, sosedovi otroci

18	Kamnik	1964-1972	različne igre, plezanje po drevesih, skrivanje, lovljenje, izleti, obiski sorodnikov, kopanje	starši, prijatelji,
19	Domžale	1961-1969	kopanje, različne igre (karte, človek ne jezi itd.)	sošolci

<i>Dejavnosti doma</i>	<i>Številka zgodbe</i>	<i>Skupaj</i>
pomoč v hiši, pri gospodinjstvu	1, 14, 16, 17	4
pomoč na polju, kmetiji	7, 8, 11, 12, 14	5
obiranje sadja	9, 17	2
kopanje (v rekah, na bazenu, v jezeru)	5, 9, 15, 16, 18, 19	6
igre z žogo (nogomet, badminton)	9, 10, 12, 15	4
igre (skrivalnice, lovljenje, ristanc, pismo, igre s punčkami, plezanje)	1, 2, 3, 9, 10, 11, 12, 16, 17, 18, 19	11
namizne igre (šah, karte)	15	1
vožnja s kolesi	2,9	2
branje	3, 17	2
obiski sorodnikov, prijateljev, sosedov	3, 12, 18	3
počitniško delo (v papirnici)	6	1
izleti (v gozdove)	5, 18	2
igranje ob Kamniški Bistrici	10	1
druženje	10, 11, 14	3
ročna dela (pletanja)	16	1
potepanje	16	1

Večina sogovornikov, ki so počitnice preživljali doma, so živeli na podeželju ali v manjših mestih. V času počitnic so morali odraslim pomagati pri delu na polju oz. na kmetiji ali pa v gospodinjstvu. Eden izmed sogovornikov je počitnice preživel na delu v tovarni papirja na Količevem. Poleg tega so imeli čas za veliko zanimivih dejavnosti, predvsem za razne igre z žogo ali brez nje (lovili so se in plezali, se šli skrivalnice, ristanc, pismo, igre s punčkami itd.), za vožnjo s kolesi, branje in ročna dela. Ker je bilo poleti vroče, so se pogosto tudi kopali v rekah, na bazenu ali v jezeru.

4.7 POČITNICE DRUGJE

Preglednica 7: Kam so še odhajali na počitnice, s katerim prevoznim sredstvom, koliko časa so tam bivali, s kom so se družili in s katerimi dejavnostmi so se tam ukvarjali?

<i>Zg.</i>	<i>Kraj OŠ</i>	<i>Obdobje</i>	<i>Prevozno sredstvo</i>	<i>Kraj</i>	<i>Nastanitev</i>	<i>Dejavnosti</i>	<i>Družba</i>
2	Ljubljana	1963-1972	osebno vozilo	Velika planina	planinska koč	smučanje, igre	prijatelji, sorodniki
6	Domžale	1953-1961	vlak	Rovinj	tabori	učenje za vaditelja TVD Partizan	...
17	Domžale	1966-1974	osebno vozilo	Velika planina	sindikalni dom	nabiranje cvetja za čaj, igre, lovljenje,	brat, starši, drugi v domu

Trije sogovorniki so počitnice preživljali drugje in sicer na Veliki planini (2), eden pa na taboru v Rovinju, kjer je obiskoval tečaj za vaditelja TVD Partizan. Na Veliki planini so bili nastanjeni v planinski koči, ta je bila sindikalna, od tovarne Induplati Jarše, v Rovinju pa so postavili tabor. Ena sogovornica je počitnice na Veliki planini preživljala pozimi, zato so tam smučali in »štanfali«, teptali sneg s smučmi. Druga pa je na Veliki planini preživljala en teden poletnih počitnic, kjer je poleg raznih iger nabirala cvetja za čaj.

Poleg tega so nekateri (zgodbi 17 in 18) odhajali tudi na enodnevne izlete po Sloveniji. »Z družino smo zelo veliko hodili tudi na enodnevne izlete po Sloveniji. Obiskali smo Vršič, Tamar, Kranjsko Goro, Bled, Bohinj, Logarsko dolino, Veliko, Malo in Gojsko planino, Rogaško Slatino, Laško in še več drugih krajev. Kot osnovnošolski otrok sem imela zelo lepe počitnice in sem videla veliko lepih krajev po Sloveniji.« (17)

4.8 KAJ JE BILO SOGOVORNIKOM NAJBOLJ VŠEČ IN KAJ SE JIM JE NENAVADNEGA PRIPETILO?

POČITNICE Z DRUŽINO NA MORJU

Kaj jim je bilo na počitnicah najbolj všeč?

Na počitnicah jim je bilo najbolj všeč plavanje (tudi na velike razdalje) in kopanje (4, 9, 12, 17, 18), raziskovanje obale - na kopnem in v morju z masko - in bližnjih mest (3, 9), zakopavanje v mivko (2), poslušanje tuje govorice (9) ter igranje družabnih iger (17).

Ali se je zgodilo kaj nenavadnega?

Poleti 1961 je v Ankaranu na obalo naplavilo mrtvega delfina, s katerim so se lahko slikali (2), v puljski areni so si lahko ogledali film (3), in ko je mlajšega brata na blazini odneslo iz Savudrije v Umag, ker je na njej zaspal (9).

POČITNICE V KOLONIJI

Kaj jim je bilo na počitnicah najbolj všeč?

Na počitnicah v koloniji jim je bilo najbolj všeč plavanje (1, 6, 9), druženje s prijatelji in prepevanje (1) ter spoznavanje novih krajev (15).

Ali se je zgodilo kaj nenavadnega?

Ena od sogovornic je doživela nekaj strašnega in sicer se je zaradi negotovosti in nezaupanja začela utapljati. Rešila jo je prijateljica (1). Drugemu sogovorniku je bilo posebej nenavadno in zanimivo veslanje (6), eden pa se spominja nesreče, ko je med igranjem nogometa padel na skalo. (15)

POČITNICE PRI SORODNIKI

Kaj jim je bilo na počitnicah najbolj všeč?

Na počitnicah pri sorodnikih je bilo mnogim najbolj všeč druženje in igranje (1, 13, 17), izleti v naravo in kurjenje ognja (2), trganje sadja in košnja (3), potepanja (17), razne družabne igre (17), živalski vrt (14), narečje in drugačen način življenja (9), obisk kraja Šentbruna pri Salzburgu (6). Sogovornici, ki je počitnice preživela pri sorodnikih v Zagrebu, je bil najbolj všeč obisk živalskega vrta in nakupovanje, saj je takrat dobila novo obleko.

Ali se je zgodilo kaj nenavadnega?

Počitnice pri sorodnikih so bile zanimive tudi zato, ker se je zgodilo marsikaj nenavadnega. Eno od sogovornic je takrat, ko je rabutala koruzo, presenetil lastnik in jo zelo prestrašil. (2) Drugi sogovornici je bilo posebno zanimivo, da so odšli na Resevno (južno od Šentjurja), kjer so takrat zidali planinsko kočjo. (3) Eni sogovornici se je najbolj nenavadna zdela žetev pšenice, ki je bila nekakšen praznik, saj so se žetve udeležili vsi odrasli otroci iz teh hiše – šest z družinami. (9) Sogovornica, ki je počitnice preživljala pri sorodnikih v Zagrebu, je dobila malo kokoško, ki jo je potem z vlakom peljala domov. (14) Najbolj nenavadni pa so bili razni otroški padci. (17) Ena od sogovornic je odgovorila: »Zgodilo se je veliko

nenavadnega, kar bi se danes našim vnukom zdelo prav čudno.« (5) Škoda le, da teh nenavadnih stvari ni opisala.

POČITNICE DOMA

Kaj jim je bilo na počitnicah najbolj všeč?

Na počitnicah doma jim je bilo najbolj všeč igranje raznih iger, ki so se jih otroci takrat igrali, lovljenje in igre z žogo (1, 8, 10, 11, 14, 15, 17, 18), izleti v gozd in potepanje (5, 16), ko so bili prosti (12, 14), kajti mnogi otroci so morali med počitnicami pomagati odraslim na kmetiji ali v gospodinjstvu, kopanje oziroma plavanje (18, 19) in igre ob reki Kamniški Bistrici (10). Dvema sogovornikoma pa so bile najbolj všeč igre na senu. Takole sta povedala: »Najbolj mi je bilo všeč, ko smo se s sosedovimi otroki lovili in se skrivali po kupih sena na velikem travniku.« (17)

Ali se je zgodilo kaj nenavadnega?

Nekateri sogovorniki so vprašanje razumeli zelo široko in niso odgovarjali le za čas počitnic. Nenavadno je bilo to, da so požgali nemško šolo v Dobu in do konca vojne ni bilo pouka (10), ko je leta 1952 zapadlo en meter snega in je morala sogovornica pešačiti iz Kamnika do Žič (11), da je učiteljica padla v kanal in jo je sogovornik rešil (15) in ko se je sogovornica skregala s prijateljem in ga porinila v Mlinščico (16).

POČITNICE DRUGJE

Kaj jim je bilo na počitnicah najbolj všeč?

Sogovornica je z družino preživljala počitnice na Veliki planini. Na vprašanje, kaj ji je bilo tam najbolj všeč, je povedala: »Na Veliki planini mi je bilo najbolj všeč vdihavanje svežega gorskega zraka, nabiranje planinskih rož za čaje ter letanje in lovljenje po mehki travnati preprogi.« (17)

Ali se je zgodilo kaj nenavadnega?

Na Veliki planini so preživljali tudi zimske počitnice, zato jim je bilo nenavadno to, da so padali v sneg tudi po desetkrat na dan in štanfali – teptali sneg s smučmi (2). V Rovinju je bilo nenavadno to, da se je ravno takrat zgodila nesreča, saj je v hrib pri Železničarskem domu Rovinj strmoglavilo vojaško letalo (6).

5 RAZPRAVA IN PREVERJANJE HIPOTEZ

Večina naših sogovornikov je osnovno šolo začela obiskovati v času od 1946 do 1965 (16), kar pomeni, da so danes stari od 61 do 80 let. Najstarejši je obiskoval osnovno šolo že med drugo svetovno vojno (1942 v Dobu), najmlajša sogovornica pa leta 1971 na Rodici. Večina sogovornikov danes živi v Domžalah in okolici. Ker pa smo se pogovarjali predvsem z babicami in dedki, so se nekateri priselili tudi iz drugih krajev. Dva živita izven Slovenije, v Zagrebu. Ker so nekateri sogovorniki s poroko spremenili kraj bivanja, se kraj osnovne šole ne ujema z današnjim krajem bivanja. Ugotavlja, da jih je 12 obiskovalo osnovno šolo v Domžalah in okolici, od Vodice in Kamnika, ostali pa v Ljubljani in v bolj oddaljenih krajih. Dva stara starša sta jo obiskovala v Bosni in Hercegovini, danes pa živita v Zagrebu.

Večina sogovornikov je počitnice preživljala samo doma, razen dveh, ki sta jih preživela pri sorodnikih. Več kot polovica vseh sogovornikov je hodila na počitnice k sorodnikom, veliko

(8) pa tudi z družino na morje. Le redki so odšli v kolonijo (večinoma na morje) ali pa so počitnice preživljali drugje.

Počitnice z družino na morju

Dva sogovornika sta počitnice z družino na morju preživljala na slovenski obali, ostali pa na Hrvaškem in sicer pet v Istri, dva na Kvarnerju, štirje pa na jadranskih otokih. Tam so ostali sedem dni ali več, le ena sogovornica je odhajala z družino na morje samo za en dan. Večinoma so potovali na morje z osebnim avtomobilom, nekateri pa z avtobusom, vlakom ali ladjo. Večina je bila nastanjena v sindikalnih vilah, domovih ali hišicah, eden je bival pri sorodnikih, ena pa v privatnih apartmajih. Glavna dejavnost na morju je bila seveda plavanje oz. kopanje v morju, kar je bilo vsem tudi najbolj všeč. Druge dejavnosti pa so bile še: igranje, sončenje, sprehodi in pohodi.

Počitnice v koloniji

Štirje sogovorniki so se udeležili tudi kolonij, od tega trije na morju (v Fažani, Rovinju in v Makarski) in eden v Trenti. V koloniji so bili deset dni. Potovali so z javnimi prevoznimi sredstvi in sicer večinoma z avtobusom, eden tudi z ladjo in dva z vlakom. Polovica jih je bilo nastanjenih v šotorih, ostali pa v počitniških domovih. Poleg plavanja so se ukvarjali s telovadbo in igrami z žogo, pohodi in taborniškimi veščinami.

Počitnice pri sorodnikih

Največ sogovornikov (11) je hodilo na počitnice k sorodnikom. Hodili so v okolico Domžal (Kamnik, Mengeš, Moravče, Blagovica) in v druge kraje po Sloveniji, pa tudi v tri kraje izven Slovenije (v Zagreb in Šibenik na Hrvaškem ter v Hallein v Avstrijo). Večina je odšla na počitnice k sorodnikom vsako leto in sicer za tri ali več dni, dva pa za cele poletne počitnice. Potovali so na zelo različne načine, največkrat pa z vlakom, pogosto tudi kombinirano: z vlakom, avtobusom in peš, npr. v Lastnič v Občini Podčetrtek, ob slovensko-hrvaški meji. Če so odšli na kmetijo, so pomagali sorodnikom pri delu na polju, krmili so živali, pasli kravo (npr. v Lastniču), če pa so odšli v mestno okolje, so pomagali pri gospodinjskih opravilih. Sogovornica, ki je hodila na počitnice k stari mami v Lastnič, je z njo hodila k pol ure oddaljenem studencu po vodo in v eno uro oddaljeno trgovino. Z vrstniki, večinoma z bratranci in sestričnami, so se družili na različne načine: kopanje, igranje različnih iger, v kino, zanimivo je bilo tudi potepanje. Če so odšli k sorodnikom v mestno okolje, so hodili na ogledovanje krajev in znamenitosti.

Počitnice doma

Večina sogovornikov, ki so počitnice preživljali doma, so živeli na podeželju ali v manjših mestih. V času počitnic so morali odraslim pomagati pri delu na polju oz. na kmetiji ali pa v gospodinjstvu. Eden izmed sogovornikov je počitnice preživel na delu v tovarni papirja na Količevem. Poleg tega so imeli čas za veliko zanimivih dejavnosti, predvsem za razne igre z žogo ali brez nje (lovili so se in plezali, se šli skrivalnice, ristanc, pismo, igre s punčkami itd.), za vožnjo s kolesi, branje in ročna dela. Ker je bilo poleti vroče, so se pogosto kopali v rekah, na bazenu ali v jezeru.

Počitnice drugje

Trije sogovorniki so počitnice preživljali drugje in sicer dva na Veliki planini, eden pa na taboru v Rovinju, kjer je obiskoval tečaj za vaditelja TVD Partizan. Na Veliki planini so bili nastanjeni v sindikalni planinski koči tovarne Induplati Jarše, v Rovinju pa so postavili tabor. Ena sogovornica je počitnice na Veliki planini preživljala pozimi, zato so tam smučali in

»štanfali«, teptali sneg s smučmi. Druga pa je na Veliki planini preživljala en teden poletnih počitnic, kjer je poleg raznih iger tudi nabirala cvetje za čaj.

PREVERJANJE HIPOTEZ

Na koncu najinega raziskovanja sva preverili hipoteze, ki sva si jih zastavili na začetku.

- **Kako so otroci iz Domžal in okolice preživljali počitnice pred petdesetimi in več leti?**

Hipoteza: Otroci so preživljali počitnice na naslednje načine: odšli so k sorodnikom, z družino na morje, šli so v kolonije na morje ali v gore, hodili so na enodnevnne izlete v gore, hodili so na bližnje bazene. Če so bili med počitnicami doma, so se družili s prijatelji in se igrali športne in družabne igre.

Ugotovitev: Hipoteza se je potrdila.

- **Kam so odšli najpogosteje in za koliko časa?**

Hipoteza: Najpogosteje so odšli v kolonijo na morje ali v gore. Odšli so za štiri do osem dni.

Ugotovitev: Hipoteza se ni potrdila. Najpogosteje so počitnice preživljali doma, le redki pa so odšli v kolonijo. Vsi tisti pa, ki so odšli v kolonijo, so tam bivali po 10 dni.

- **S čim so potovali na počitnice?**

Hipoteza: Na počitnice z družino na morje so najpogosteje potovali z osebnim avtomobilom, k sorodnikom pa tudi z drugimi prevoznimi sredstvi, kot sta vlak in avtobus. V bližnje kraje so potovali s kolesom.

Ugotovitev: Hipoteza se je delno potrdila. Na počitnice z družino na morje so res najpogosteje potovali z osebnimi avtomobili, a so nekateri potovali tudi z avtobusi in vlakom, eden tudi z ladjo. Če so sorodniki živeli v bolj oddaljenih krajih, so najprej potovali z javnimi prevoznimi sredstvi (vlak, avtobus), potem pa še nekaj časa pešali.

- **Koliko prtljage so lahko vzeli s seboj? Kateri so bili osnovni pripomočki?**

Hipoteza: S seboj so vzeli največ dva kovčka. Osnovni pripomočki so bili zobna ščetka in zobna pasta, oblačila, glavnik, obutev in kopalke. Več prtljage so potrebovali za počitnice na morju z družino ali kolonijo.

Ugotovitev: Hipoteza se je potrdila. S seboj na morje so vzeli tudi napihljive blazine, obroče, žoge, kanglice in podobno.

- **Kaj so tam počeli? S katerimi dejavnostmi so se ukvarjali?**

Hipoteza: Glavne dejavnosti na morju so bile: kopanje, igranje, kartanje, druženje, sončenje, telovadba in izleti ter sprehodi. Pri sorodnikih ali doma so bile pogoste naslednje dejavnosti: pomoč v gospodinjstvu ali na polju, kopanje v bazenih ali rekah, druženje s prijatelji in ogled bližnjih krajev.

Ugotovitev: Hipoteza se je potrdila glede počitnic na morju. Ko so bili na počitnicah pri sorodnikih, se način preživljanja počitnic razlikuje glede na to, ali so sorodniki živeli v mestu ali na podeželju. Če so odšli na podeželje, so pomagali sorodnikom pri delu na polju, krmili so živali, pasli kravo, če pa so odšli v mestno okolje, pa so pomagali v gospodinjstvu in hodili na ogled krajev in znamenitosti. Počitnice doma so se prav tako razlikovale glede na okolje, v katerem so živeli. Večina je bila doma na podeželju, zato so odraslim pomagali pri delu na polju oz. na kmetiji ali pa v gospodinjstvu. Eden izmed sogovornikov je med počitnicami hodil tudi na delo v tovarno papirja na Količevem. Poleg tega so imeli čas za veliko zanimivih dejavnosti, predvsem za razne igre z žogo ali brez nje (lovili so se in plezali, se šli skrivalnice,

ristanc, pismo, igre s punčkami itd.), za vožnjo s kolesi, branje in ročna dela. Ker je bilo poleti vroče, so se pogosto tudi kopali v rekah, na bazenu ali v jezeru.

- **Kaj jim je bilo na počitnicah najbolj všeč?**

Hipoteza: Najbolj jim je bilo všeč, da so lahko preživljali čas s svojo družino in prijatelji. Ugotovitev: Hipoteza se je seveda potrdila. Poleg tega sva izvedeli še vrsto zanimivosti, ki so jih počeli najraje. Na počitnicah z družino na morju jim je bilo najbolj všeč plavanje (tudi na velike razdalje) in kopanje, raziskovanje obale, zakopavanje v mivko, poslušanje tuje govornice ter igranje družabnih iger. Na počitnicah v koloniji jim je bilo prav tako najbolj všeč plavanje, druženje s prijatelji in prepevanje ter spoznavanje novih krajev. Na počitnicah pri sorodnikih je bilo mnogim najbolj všeč druženje in igranje, izleti v naravo in kurjenje ognja, trganje sadja in košnja, potepanja, razne družabne igre, da so govorili drugo narečje in drugačen način življenja itd. Sogovornici, ki je počitnice preživela pri sorodnikih v Zagrebu, je bila najbolj všeč obisk živalskega vrta in nakupovanje, saj je takrat dobila novo obleko. Na počitnicah doma jim je bilo najbolj všeč igranje raznih iger, ki so se jih otroci takrat igrali, lovljenje in igre z žogo, izleti v gozd in potepanje. Predvsem jim je bilo všeč takrat, ko so bili prosti, kajti mnogi otroci so morali med počitnicami pomagati odraslim na kmetiji ali v gospodinjstvu. Posebno prijetno je bilo poleti kopanje oziroma plavanje v bazenih ali rekah in igre ob reki Kamniški Bistrici. Posebno doživete so imeli počitnice na Veliki planini, kjer so se šli različne igre, se lovili po mehki travnati preprogi in nabirali planinsko cvetje za čaj.

- **Katere tipe počitnic lahko ločimo v tem obdobju?**

Hipoteza: Ločimo počitniške kolonije, počitnice z družino, počitnice pri sorodnikih in enodnevne izlete.

Ugotovitev: Hipoteza se je v glavnem potrdila, je pa seveda pomanjkljiva. Glede na najine ugotovitve lahko v obdobju naših babic in dedkov ločimo naslednje tipe osnovnošolskih počitnic: počitnice doma (90 % sogovornikov), počitnice pri sorodnikih (52 %), počitnice z družino na morju (38 %), počitnice v koloniji (19 %) in počitnice drugje (14 %). Posebej bi lahko dodali enodnevne izlete, na katere sta z družino hodila dva sogovornika (9,5 %).

6 ZAKLJUČEK

Glavna pridobitev najine raziskovalne naloge je, da sva dobili predstavo o tem, kako so preživljali osnovnošolske počitnice naše babice in dedki. Ugotovili sva, kaj so otroci takrat doživljali med počitnicami, kaj se jim je zanimivega dogajalo, četudi niso imeli na voljo toliko tehnologije kot danes. Ugotovili sva, da so se znali dobro zabavati tudi brez nje.

Spoznali sva, da se današnje preživljanje počitnic precej razlikuje od tistega pred pol stoletja in da se danes ne družimo več toliko, kot so se včasih. Nekoč so otroci tudi veliko več pomagali doma ali pri sorodnikih, ali pa so bili celo zaposleni na počitniškem delu v tovarni. Kljub temu jim je ostalo dosti časa za druženje s prijatelji.

Raziskavo bi lahko nadaljevali tako, da bi razširili zgodbe naših pripovedovalcev, saj se je zgodilo še veliko dogodkov, za katere ne veva. Najine ugotovitve temeljijo na tem, kar so babice in dedki napisali sami. Če pa bi se z vsakim od njih osebno pogovorili in jim zastavljali dodatna vprašanja, bi lahko izvedeli še veliko več. Verjetno bi se dalo z večjo vztrajnostjo zbrati več slikovnega gradiva.

7 LITERATURA IN VIRI

LITERATURA:

- Čerin (ur.), Vesele in zdrave počitnice, Zveza prijateljev mladine Slovenije, Ljubljana, Delo, 1976.
- Marta Rendla: Razvoj in značilnosti turizma v Sloveniji v povojni Jugoslaviji, zbornik Juhuhu, počitnice so tu«, Letovanje otrok in družin v preteklosti, zbornik strokovnih prispevkov za mentorje zgodovinskih krožkov, Ljubljana, ZPMS, 2018, str. 9–16.
- Tanja Arčon, Zgodovinski razvoj organiziranega letovanja otrok: letovanje primorskih otrok od začetka 20. stoletja dalje, diplomsko delo, Pedagoška fakulteta, oddelek za razredni pouk, Ljubljana, 2012, spletni vir: http://pefprints.pef.uni-lj.si/811/1/Tanja_Ar%C4%8Don_diplomsko_delo_april_2012.pdf, 2. 10. 2018.
- Počitnice, SSKJ, http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=po%C4%8Ditnice&hs=1, 25. 9. 2018.
- Letovati, SSKJ, <https://fran.si/130/sskj-slovar-slovenskega-knjiznega-jezika/3558184/letovati?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=letovati>, 25. 9. 2018.
- Letovanje, SSKJ, http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=letovanje&hs=1, 25. 9. 2018.
- Kolonija, SSKJ, <https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=kolonija>, 25. 9. 2018.
- Turizem, SSKJ, http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=turizem&hs=1, 25. 9. 2018.

VIRI:

1. Dragica Mravlja, Bohinjska Bistrica, začetek OŠ 1958 (Kranj)
2. Barbara Kobe, Ljubljana, začetek OŠ: 1963 (Ljubljana)
3. Lucija Oberauner, Krtina pri Domžalah, začetek OŠ: 1957 (Hrastnik)
4. Mario Prajs, Krtina pri Domžalah, začetek OŠ: 1953 (Ljubljana)
5. Ana Zupanek, Domžale, začetek OŠ: 1954 (Črnomelj)
6. Janez Zupanek, Domžale, začetek OŠ: 1953 (Domžale)
7. Marica Starčevič, Zagreb, začetek OŠ: 1957 (Osinja, BIH)
8. Bojan Starčevič, Zagreb, začetek OŠ: 1950 (Pojezna, BIH)
9. Vilma Vrtačnik Merčun, Vodice, začetek OŠ: 1964 (Vodice)
10. Miha Vrenjak, Žiče-Radomlje, začetek OŠ: 1942 (Dob)
11. Milena Vrenjak, Žiče-Radomlje, začetek OŠ: 1947 (Rova, Kamnik)
12. Barbara Planinšek, začetek OŠ: 1971 (Rodica)
13. Sonja Podboršek, začetek OŠ: 1964 (Vir)
14. Elza Dobnik, Sladka Gora, začetek OŠ: 1949 (Sladka Gora, Šmarje pri Jelšah)
15. Jože Zupanc, Študa-Domžale, začetek OŠ: 1952 (Dob)
16. Marija Zupanc, Študa-Domžale, začetek OŠ: 1951 (Domžale)
17. Jelka Potočnik, Zgornje Stranje, začetek OŠ: 1966 (Domžale)
18. Eva Blatnik, Kamnik, začetek OŠ: 1964 (Kamnik)
19. Marjanca Podbevšek, začetek OŠ: 1961 (Domžale)
20. Jožica Živanovič, Domžale, začetek OŠ: 1966 (Ljubljana)